

Naar men ziet een veel omvattend programma, dat bij de huidige schaarste nog wel even in de la zal blijven. Men zal echter goed doen reeds thans zo nauwkeurig mogelijk te berekenen hoe groot de kosten zijn, gevolg van het prijsgeven van vestigingsplaatsvoordelen; niet omdat men dit ooit zou kunnen afwegen tegen de vermeerderde levensvreugde, die men met decentralisatie hoopt te bereiken, maar omdat het noodzakelijk is zich, tegenover de voordelen, die men verwacht, zeer duidelijk de offers, die men daarvoor moet brengen, voor ogen te stellen. Van een dergelijk streven naar een exacter voorstelling is echter in deze rapporten nog niets te bespeuren. Wellicht, dat men later als de Franse volkshuishouding weer in normaler omstandigheden verkeert, de huidige eerste benadering vervangt door een diepergaande, allesomvattende studie van het vraagstuk. Dat men daarbij ook aandacht zal hebben te schenken aan de repercussies, die een omvangrijke verplaatsing van de industrie zal hebben op factoren, die tot dusver nog te veel als data in het probleem zijn beschouwd, als bijvoorbeeld de loonshoogte in de centra en op het platteland, spreekt wel vanzelf.

BOEKBESPREKING

Dr H. W. J. Wijnholds, Enige beskouings voor die wisselkoerse in theorie en praktyk. Rede uitgespreek bij die aanvaarding van die profesoraat in die handel, geld- en bankwese aan die Universiteit van Pretoria, op 16 April 1947, 21 blz.

door Prof. Dr P. Hennipman

Professor Wijnholds heeft zijn intreerede aan een zowel uit practisch als uit theoretisch oogpunt belangrijk onderwerp gewijd. Zoals hij uiteenzet is de betekenis van de wisselkoersen sedert 1914 sterk toegenomen. Een principiële verandering heeft zich voltrokken doordat de wisselkoers thans niet meer beschouwd wordt als een onveranderlijke factor, een gegeven grootheid in de economische politiek, maar zelf tot een instrument dezer politiek is geworden. Terecht wijst prof. W. er ook op dat de overeenkomst van Bretton Woods, krachtens welke het Internationale Monetair Fonds de taak heeft de juistheid van de wisselkoersen te beoordelen, het belang van de wisselkoerstheorie nog heeft vergroot.

Uiteraard was het in het bestek van een intreerede niet mogelijk het veelomvattende onderwerp ook maar bij benadering uit te putten. Prof. W. heeft zich tot een greep uit de rijke stof moeten beperken. Naar het mij voorkomt is hij echter in deze keuze niet geheel gelukkig geweest. Het grootste deel van zijn rede is gewijd aan een m.i. niet ten volle geslaagde breedvoerige polemie tegen de koopkrachtpariteittheorie, die althans in haar stringente vorm thans weinig verdediging meer vindt, en aan een elementaire uiteenzetting van de vraag- en aanbodtheorie der wisselkoersen. De beantwoording van het kardinale vraagstuk, dat tegenwoordig in theorie en practijk in discussie is: wat het criterium is voor de economisch „juiste” wisselkoers, wordt daarna in slechts een bladzijde afgehandeld.

De oplossing, die prof. Wijnholds aan de hand doet, houdt in dat de meest juiste wisselkoers die is, welke voor een redelijke tijd het evenwicht der betalingsbalans verzekert. Bij het vaststellen hiervan dient te worden nagegaan of een zodanig evenwicht verkregen kan worden zonder

ongewenste gevolgen voor het economisch leven. Men moet daarom rekening houden met de gehele economische en politieke toestand van het betrokken land.

Dit antwoord is op zichzelf aanvaardbaar, maar is toch niet meer dan het begin van een oplossing. Aan degene, die de wisselkoerspolitiek moet voeren, biedt het wel zeer weinig houvast. Zeker, een eenvoudig, ondubbelzinnig bepaald, kwantitatief criterium voor de „juiste” wisselkoers kon men moeilijk van hem verlangen. Meer en meer wint het in zicht veld, dat het zoeken naar een dergelijke in alle omstandigheden toe te passen formule het zoeken naar de steen der wijzen is. Niettemin is over dit vraagstuk toch wel heel wat meer te zeggen dan prof. W. doet. Doordat hij zijn antwoord slechts in zo algemene bewoordingen omschrijft, worden alle concrete moeilijkheden en strijdvragen verdoezeld. Met name mist men iedere vermelding van een aantal vraagstukken, die na de oorlog, i.h.b. in verband met de overeenkomst van Bretton Woods, druk besproken zijn. Zo wordt bijv. geen onderscheid gemaakt tussen conjuncturele en structurele evenwichtsverstoringen. Hierdoor blijft ook duister in welke zin de „redelijke tijd”, waarvoor de wisselkoers moet worden vastgesteld, dient te worden opgevat, als een conjunctuurfase of als een periode die een of meer volledige cycli omvat. Het blijkt thans ook in het geheel niet, in welke omstandigheden prof. W. wel en wanneer hij niet een wijziging van de pariteit effectief en gerechtvaardigd acht. De vraag, of er steeds een wisselkoers te vinden is die zowel het evenwicht van de betalingsbalans als van het economisch leven verzekert, wordt niet gesteld. Ook over de verdere moeilijkheden die de concrete toepassing van de algemene formule met zich brengt zou men gaarne meer hebben vernomen.

Hoewel de rede van prof. Wijnholds verscheidene interessante opmerkingen bevat, kan zij dus als overzicht van de thans aan de orde zijnde wisselkoersvraagstukken niet geheel bevredigen. Misschien is de hoop gerechtvaardigd dat prof. W. een ander maal, aan minder nauwe grenzen gebonden, de thans opengelaten leemten aanvult.

BOEKBESPREKING

Dr. J. Horring, Methode van kostprijsberekening in de landbouw. Emmen 1948 (Proefschrift N.E.H.S.)

door S. H. Waringa

Het is een gelukkige gedachte als onderwerp voor een economisch proefschrift de kostprijsberekening in de landbouw te kiezen. In de algemene literatuur op bedrijfseconomisch gebied in Nederland wordt maar zeer terloops aandacht gewijd aan de agrarische sector der voortbrenging. Bij oppervlakkige beschouwing kan dat verwonderlijk worden geacht, omdat de landbouw nog altijd een van de belangrijkste takken van ons bestaan uitmaakt. Horring wijdt in de inleiding dan ook enkele beschouwingen aan dit feit en geeft als verklaring de wijze van opleiding der landbouw-deskundigen enerzijds en der economen anderzijds. Deze opleiding zou bij de landbouw-deskundigen te uitsluitend technisch gericht zijn, bij de economen zouden handel en industrie te veel in het centrum der belangstelling staan. Naar mijn mening is deze opleiding echter niet oorzaak, maar gevolg. De behoefte aan deskundigen op technisch gebied heeft zich jaren geleden voelbaar gemaakt, minder in het individuele